

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tarbijakrediidi kohta“**(COM(2021) 347 final – 2021/0171 (COD))**

(2022/C 105/14)

Raportöör: **Bogdan PREDA**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 8.7.2021 nõukogu, 14.7.2021
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 lõige 1
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	30.9.2021
Vastuvõtmine täiskogus	21.10.2021
Täiskogu istungjärk nr	564
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	159/5/16

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab seda tarbijakrediidi õigusaktide ajakohastamist, kuid juhib tähelepanu asjaolule, et endiselt on valdkondi, kus direktiiv peaks olema kaugeleulatavam või sellega ei tagata nõuetekohast tasakaalu direktiivi eesmärkide ja esitatud lahenduste vahel. Lisaks leiab komitee, et direktiivis pakutud lahendustes tuleks keskenduda rohkem digiülemineku mõjule, digiseadmete ulatuslikumale kasutamisele ja keskkonnahoidlike tarbijalaenude pakkumisele, et aidata tarbijatel teha säästvamaid oste.

1.2. Komitee hindab Euroopa Komisjoni jõupingutusi edendada finantsalase hariduse ja digikirjaoskuse kampaaniaid, sest sellised ettevõtmised tulevad tarbijatele ja laenuandjatele üksnes kasuks.

1.3. Komitee märgib, et liigse võlakoormuse tekkepõhjuseid puudutava teabe põhjal võib öelda, et krediidikulude ülempiirid, mis kehtestatakse vältimaks äärmuslikke hinnakujundustavasid, toovad haavatavatele tarbijatele käegakatsutavat kasu, eeldusel et need ülempiirid on korrektselt kindlaks määratud, lähtudes turu ja potentsiaalse lisamõju hoolikast analüüsist. Seega märgib komitee, et tarbijakrediidi direktiivis tuleks sätestada selge ja ühtlustatud metoodika, mida liikmesriigid peaksid kaaluma selliste ülempiiride kehtestamiseks, et vältida ja tõkestada äärmuslikke tavasid, mis võivad põhjustada liigset võlakoormust. Sellega tagataks ka võrdsed tingimused eri riikidest pärit laenuandjatele.

1.4. Komitee arvates oleks kasulik üksikasjalikumalt käsitleda kõigi laenuandjate kohustust viia läbi tarbijate krediidivõimelisuse põhjalik hindamine. Sellega seoses toetab komitee komisjoni lähenemisviisi krediidivõimelisuse hindamisel kasutatavate andmeliikide osas, sealhulgas erandit, mis puudutab tundlikke isikuandmeid (näiteks terviseandmed), kuna väga oluline on tagada protsessis tasakaalustatud käsitlusviis. Siiski on direktiivis ülimalt tähtis rõhutada, et isegi põhjaliku krediidivõimelisuse hindamisega ei ole võimalik tagada laenu tagasimaksmist.

1.5. Komitee on seisukohal, et tarbijakrediidi direktiivi tekst tuleks läbi vaadata, et tagada kõigi laenuandjate võrdne kohtlemine alates loa- ja litsentsimismenetlusest kuni toimimisreeglite ja kohustusteni, eesmärgiga tagada kõigile konkurentidele võrdsed tingimused.

1.6. Komitee arvates peaks komisjon täpsemalt analüüsima lepingueelse teabega seotud kohustusi, et leida nõuetekohane tasakaal ühelt poolt tarbijatele mõeldud teabe vajalikkuse ja asjakohasuse ning teiselt poolt kõige tõhusama ja paindlikuma teabe esitlemise viisi vahel, võttes samal ajal arvesse ka kogu protsessi digiteerimist.

1.7. Komitee soovib komisjonil selgitada tarbijakrediidi direktiivi teksti seoses krediidi ennetähtaegse tagastamisega.

2. Sissejuhatus

2.1. Käesolev arvamus on seotud Euroopa Komisjoni ettepanekuga võtta vastu tarbijakrediidi direktiiv, millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ⁽¹⁾ tarbijakrediidilepingute kohta.

2.2. Nagu on märgitud ettepaneku seletuskirjas, on uue direktiivi vajalikkust põhjendatud asjaoluga, et alates 2008. aastast on digiüleminek hoogustunud ja muutnud põhjalikult nii laenuandmise tavasid (nt uued meetodid teabe digitaalsel kujul avaldamiseks, krediidivõimelisuse hindamine automatiseeritud otsustusüsteemide ja mittetraditsiooniliste andmete alusel) kui ka laenuandjate profiili. COVID-19 kriisiga seoses on tekkinud ka vajadus pakkuda seadusandlikke vahendeid, mille abil leevendada rahaliselt haavatavamate kodanike ja majapidamiste finantskoormust.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee kiidab heaks komisjoni algatuse ajakohastada tarbijakrediiti käsitlevat õigusraamistikku, kuna turg on alates 2008. aastast tõepoolest arenenud ja praegused sätted ei hõlma nõuetekohaselt igat liiki osalejaid/tooteid, mis tähendab, et on valdkondi, kus puudub nõuetekohane tarbijakaitse või kus olemasolevaid eeskirju on võimalik parandada.

3.2. Komitee on seisukohal, et tarbijakrediidi direktiivi väljatöötamise kaks peamist eesmärki – i) vähendada muutuv turul laenu võtvatele tarbijatele tekkivat kahju ja ii) hõlbustada piiriülest tarbijakrediidi pakkumist ja suurendada siseturu konkurentsivõimet – on omavahel tihedalt läbipõimunud ja uue direktiivi asjakohase katvuse ja ühtse kohaldamise tagamiseks keskse tähtsusega. Näiteks ettepanekut kehtestada tarbijakrediidi kuludele kohustuslik ülempiir tuleb tarbijakrediidi direktiivis selge meetodika abil paremini täpsustada ja rohkem ühtlustada. Seda on vaja, et tagada tarbijatele ühtlane kaitsetase, hoides kogu ELis tõhusalt ära vastutustundetuid laenuandmistavasid ning liigkasuvõtlike intressimäärade ja liigsete kuludega tarbijakrediiditooteid, mis on tihti mõeldud kõige haavatavamate tarbijate jaoks ning võivad sageli põhjustada liigset võlakoormust. Sellist ühtlustatud meetodit on vaja ka selleks, et tagada eri riikidest pärit laenuandjatele võrdsed tingimused.

3.3. Direktiivi kohaldamisala laiendamine ja mitme mõiste selgitamine võib nii tarbijatele kui ka laenuandjatele tuua üksnes kasu ning pakkuda rohkem selgust sellega seotud õiguste ja kohustuste kohta. Lisaks on komitee seisukohal, et ettepanek kehtestada liikmesriikidele kohustus pakkuda sõltumatuid võlanõustamisteenuseid liigse võlakoormusega või teistele haavatavatele tarbijatele peaks samuti aitama raskes olukorras tarbijaid. Samuti teeb komitee ettepaneku, et direktiiviga julgustataks laenuandjaid võtma vastu meetmeid, mis lihtsustavad finantsraskuste varast avastamist ja hõlmavad ka sätteid makseraskuste tõttu restruktureerimise meetmete kohta. Mõlemad eelnimetatud meetmed hoiaksid ära liigse võlakoormuse ja innustaksid krediidiandjaid leidma lahendusi raskustes laenuvõtjatele.

3.4. Komitee hindab komisjoni jõupingutusi edendada finantsshariduse ja digikirjaoskuse algatusi, tagamaks, et tarbijad mõistavad asjakohaselt laenuvõtjate ja laenu võtmisega kaasnevaid riske, sest see on kõige tõhusam meetod nende hea finantsseisundi säilitamiseks. Sellega seoses on komitee seisukohal, et direktiivi teksti, mis käsitleb laenuandjate ja tarbijate vahelist teabevahetust kõikides suhteetappides, tuleks kohandada, et võtta arvesse digiüleminekut ja digiseadmete kasutamise sagenemist.

3.5. Komitee hindab samuti komisjoni jõupingutusi kehtestada laenulepingutega seotud finantsnõustamisteenustele selged normid, kuid ootaks selget õiguslikku perspektiivi selle osas, kuidas selliseid teenuseid võiks pakkuda.

3.6. Komitee tunnustab algatust käsitleda üksikasjalikumalt kõigi laenuandjate kohustust viia läbi tarbijate krediidivõimelisuse põhjalik hindamine, et kontrollida, kas nad saavad endale kõnealuseid laene lubada ja kas nende finantsvajadused on kaitstud, vältides samal ajal vastutustundetut laenuandmist ja liigset võlakoormust. Komisjon peaks siiski meeles pidama, et uued eeskirjad ei saa ega tohiksi kanda vastutust tarbijate tegeliku maksevõime eest üle laenuandjatele, kuna tarbijad peavad tegema kõik endast oleneva, et täita oma võla tagasimaksmise kohustusi ja hallata oma

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT L 133, 22.5.2008, lk 66).

isiklike kulutusi ettevaatlikult. Komitee kutsub komisjoni üles analüüsima veelgi tarbijakrediidi direktiivi teksti, et oleks selge, et krediivõimelisuse põhjalik hindamine ei ole laenu tagasimaksmise garantii. Et tagada tarbijate nõuetekohane kaitse, kutsub komitee komisjoni lisaks üles täpsustama olukordi, kus laenuandjatel on konkreetsetel ja hästi põhjendatud asjaoludel õigus – ilma igasuguse sellekohase kohustusega – anda tarbijatele laenu, kuigi nad ei läbi krediivõimelisuse hindamist.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee kutsub komisjoni üles analüüsima täpsemalt mõningaid uusi määratlusi, et tagada teksti selgus. Näiteks tuleks läbi vaadata krediidiandja määratlus, tagamaks, et kõik laenu andvad ettevõtted kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse ning on sama liiki tegevuse korral samaväärselt litsentsitud ja nende üle teostatakse samasugust järelevalvet. Et tagada võrdsed tingimused ja pakkuda tarbijatele realselt samal tasemel kaitset, peaksid kõik laenuandjad oma ettevõtte õiguslikust staatusest olenemata kohaldama samu eeskirju ja järgima samu kohustusi, muu hulgas aruandluse osas, välja arvatud tasuta laenude puhul, eeldusel et on tagatud kõigi tarbijakaitsesätete järgimine.

4.2. Tarbijatele laenu andmisest tulenevate kohustuste osas peaks direktiiv olema kaugeleulatavam, sätestades, et selliseks laenuandmistevõimeks on vaja pädeva asutuse luba/litsentsi, et tagada nõuetekohane tarbijakaitse, tõhus järelevalve ja võrdsed võimalused tarbijatele laenu andmiseks. Praegu kavandatav süsteem tundub olevat loa andmise ja registreerimise hübriid, kuigi see on väga ebaselge.

4.3. Seoses erisättega, mis käsitleb eurodes väljendatud laenude konverteerimist omavääringusse, kutsub komitee komisjoni üles vaatama täiendavalt läbi tarbijakrediidi direktiivi artikli 4, et selgitada selle kohaldatavust. Lisaks sellele, et kavandatud lahendus ei ole vastavuses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/17/EL⁽²⁾ (direktiiv elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta) artikliga 23, puudub ka selgus selle eesmärgi ja kohaldatavuse ning konverteerimiseks kavandatud meetodika osas.

4.4. Diskrimineerimiskeelu põhimõttega seoses (tarbijakrediidi direktiivi artikkel 6) on komitee mures, et selle rakendamine võib olla väga keeruline mitmel põhjusel, mis on peamiselt seotud erinevate nõuetega riiklikul tasandil ja sellega, et krediivõimelisuse hindamise käigus on keeruline saada kõiki vajalikke kinnitusi. Seoses andmebaaside juurdepääsuga kardab komitee, et teatud tingimustes võib krediidiandjatel olla ebapraktiline või ebamajanduslik omada otsesest juurdepääsu teiste liikmesriikide andmebaasidele mitmel põhjusel (nt vähene nõudlus piiriüleste laenude järele, erinevad nõuded riiklikul tasandil ja kõigi krediivõimelisuse hindamise käigus vajalike kinnituste saamise keerukus). Seetõttu kutsub komitee komisjoni üles seda põhimõtet täpsemalt analüüsima, sealhulgas kaaludes sellistele andmebaasidele kaudset juurdepääsu, nt laenuandjad taotlevad krediivõimelisuse hindamiseks vajalikke dokumente oma kohaliku andmebaasi või kohalike maksuhaldurite kaudu.

4.5. Seoses riiklike aruandlusandmebaasidega märgib komitee, et krediidiandmete käsitlemine COVID-19 pandeemia ajal või mistahes muus sarnases erakorralises olukorras võib potentsiaalselt mõjutada krediidiinfosüsteemi usaldusväärsust ja kokkuvõttes tarbijakrediidi pakkumist. Seetõttu kutsub komitee komisjoni üles tarbijakrediidi direktiivis rõhutama, et tähtis on jätkata krediidiinfo jagamist täies ulatuses, sealhulgas teave tasumata jäänud maksete ja moratooriumite kohta nii kriisi ajal kui ka tavaolukorras. Lisaks soovib komitee kooskõlas Euroopa Pangandusjärelevalve laenude väljastamise suunistega ka komisjonil täpsustada, et aruandlusandmebaasid peaksid sisaldama vähemalt teavet tarbijate tagasimaksekäitumise kohta seoses nende olemasolevate laenulepingute, kaasa arvatud võimalike võlgnevustega.

4.6. Komitee hindab komisjoni jõupingutusi teha lepingueelne teave tarbijatele paremini kättesaadavaks. Komitee arvates ei tohiks aga sobiv lahendus olla täiendava dokumendi – tarbijakrediidi standardinfo ülevaatelehe – koostamine, kuna see võib tekitada lisakoormust nii tarbijatele kui ka krediidiandjatele ning eksitada tarbijaid selles mõttes, et nad võivad oma analüüsis piirduda ainult ülevaatelehes esitatud teabega, võtmata asjakohaselt arvesse muud Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe vormis esitatud teavet. Uutele digitaalsetele meetoditele reageerimise vajadust silmas pidades oleks

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/17/EL elamukinnisvaraga seotud tarbijakrediidilepingute kohta ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2013/36/EL ja määrust (EL) nr 1093/2010 (ELT L 60, 28.2.2014, lk 34).

parem lahendus kaaluda tarbijatega suhete loomise (ja hoidmise) protsessi lihtsustamist, muu hulgas sätestades spetsiaalselt digitaalsed viisid Euroopa tarbijakrediidi standardinfo teabelehe esitamise kohustuse täitmiseks.

4.7. Mis puudutab erandit seos- ja komplektina müügi sätetest seoses arveldus- või säästukontodega, siis on väga kaheldav, kas ikka on tarbija huvides piirata seda erandit üksnes nendele kontodele, mille ainus eesmärk piirdub laenude haldamise vajadusega. Teksti kohaselt peaksid laenuandjad keelama tarbijatel kasutada kõnealuseid kontosid isiklikel eesmärkidel väljaspool laenude haldamise nõudeid. Komitee nõustub, et tarbijat ei tohiks sundida avama kontot, mis ei ole laenu võtmiseks/tagasimaksmiseks vajalik, vaid tarbija peaks saama sellist kontot pärast selle avamist kasutada vastavalt oma äranägemisele.

4.8. Mis puudutab tarbijate õigusi juhul, kui krediitvõimelisuse hindamine hõlmab profiilanalüüsi kasutamist või muud isikuandmete automatiseeritud töötlemist, siis komitee arvates kätkeb pakutud lahendus endas riski kahjustada finantsasutuste võimet kehtestada hindamistingimused vastavalt oma riskivalmidusele, vähendades seeläbi protsessi paindlikkust. Komitee arvates tuleks kogu artikli 18 lõige 6 ümber sõnastada kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetega, mis tähendab, et tarbijal on isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevad õigused, kui krediitvõimelisuse hindamine toimub eranditult automatiseeritult ja avaldab mõju konkreetsele eraisikule.

4.9. Komitee on arvamusel, et laenude ennetähtaegne tagastamine on direktiivi üks keskne säte, kuna selle eesmärk on edendada turu konkurentsivõimet ja mõjutada liigse võlakoormuse olukordi, ning toetab ettepaneku üldisi eesmärke. Komitee rõhutab siiski, et tarbijakrediidi direktiivi tekst tuleb läbi vaadata, et i) tõeliselt hõlbustada selle õiguse kasutamist ja ii) vältida kohtuvaidlusi, mis on tekkinud seoses mõiste „kõik kulud“ määratlusega.

4.10. Komitee märgib, et liigse võlakoormuse tekkepõhjuseid puudutava teabe põhjal võib öelda, et krediitkulude ülempiirid, mis kehtestatakse vältimaks äärmuslikke hinnakujundustavasid, toovad haavatavatele tarbijatele käegakatsutavat kasu, eeldusel et need ülempiirid on korrektselt kindlaks määratud, lähtudes turu ja potentsiaalse mõju hoolikast analüüsist. Selline meetod peaks tagama, et meetmed on tõepoolest tarbijatele kasulikud, vältides samal ajal vastupidist mõju.

4.11. Kooskõlas uusima tarbijakaitsealase direktiiviga sätestatakse tarbijakrediidi direktiivi artiklis 44, et liikmesriigid peavad direktiivi ülevõtmiseeskirjade rikkumise tarbeks kehtestama siseriiklikus õiguses tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused. Komitee kiidab sellised sätted heaks, kuid palub komisjonil direktiivis lisaks sätestada, et halduskaristused ei mõjuta tarbijate õigusi saada vajaduse korral kompensatsiooni või tagasimakseid.

Brüssel, 21. oktoober 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

LISA

Sektsiooni arvamuse järgmine tekst, mille poolt hääletas vähemalt veerand hääletanutest, asendati täiskogu istungjärgul vastuvõetud muudatusettepanekutega:

MUUDATUSETTEPANEK 2**Esitanud:**

TEDER Reet

INT/956 – tarbijakrediidilepingud**Punkt 4.1**

Muuta järgmiselt:

Sektsiooni arvamus	Muudatusettepanek
<p>Komitee kutsub komisjoni üles analüüsima täpsemalt mõningaid uusi määratlusi, et tagada teksti selgus. Näiteks tuleks läbi vaadata krediidiandja määratlus, tagamaks, et kõik laenu andvad ettevõtted kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse ning on sama liiki tegevuse korral samaväärselt litsentsitud ja nende üle teostatakse samasugust järelevalvet. Et tagada võrdsed tingimused ja pakkuda tarbijatele realselt samal tasemel kaitset, peaksid kõik laenuandjad oma ettevõtte õiguslikust staatusest olenemata kohaldama samu eeskirju ja järgima samu kohustusi, muu hulgas aruandluse osas.</p>	<p>Komitee kutsub komisjoni üles analüüsima täpsemalt mõningaid uusi määratlusi, et tagada teksti selgus. Näiteks tuleks läbi vaadata krediidiandja määratlus, tagamaks, et kõik laenu andvad ettevõtted kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse ning on sama liiki tegevuse korral samaväärselt litsentsitud ja nende üle teostatakse samasugust järelevalvet. Et tagada võrdsed tingimused ja pakkuda tarbijatele realselt samal tasemel kaitset, peaksid kõik laenuandjad oma ettevõtte õiguslikust staatusest olenemata kohaldama samu eeskirju ja järgima samu kohustusi, muu hulgas aruandluse osas, välja arvatud tasuta laenude puhul, eeldusel et on tagatud kõigi tarbijakaitsesätete järgimine.</p>

Hääletuse tulemus

Poolt: 88

Vastu: 79

Erapooletuid: 21

KOMPROMISS MUUDATUSETTEPANEKU 3 OSAS**Esitanud:**

PREDA Bogdan

INT/956 – tarbijakrediidilepingud

Punkt 4.10

Seksiooni arvamus	Kompromissettepanek
<p>Komitee märgib, et liigse võlakoormuse tekkepõhjuseid puudutava teabe põhjal on selge, et krediidikulude ülempiirid toovad tarbijatele, eelkõige haavatavatele tarbijatele käegakatsutavat kasu.</p>	<p>Komitee märgib, et liigse võlakoormuse tekkepõhjuseid puudutava teabe põhjal võib öelda, et krediidikulude ülempiirid, mis kehtestatakse vältimaks äärmuslikke hinnakujundustavasid, toovad haavatavatele tarbijatele käegakatsutavat kasu, eeldusel et need ülempiirid on korrektselt kindlaks määratud, lähtudes turu ja potentsiaalse mõju hoolikast analüüsist. Selline meetod peaks tagama, et meetmed on tõepoolest tarbijatele kasulikud, vältides samal ajal vastupidist mõju.</p>

Hääletuse tulemus

Poolt: 82

Vastu: 79

Erapooleitud: 17

KOMPROMISS MUUDATUSETTEPANEKU 4 OSAS

Esitanud:

PREDA Bogdan

INT/956 – tarbijakrediidilepingud

Punkt 1.3

Seksiooni arvamus	Kompromissettepanek
<p>Komitee märgib, et liigse võlakoormuse tekkepõhjuseid puudutava teabe põhjal on selge, et krediidikulude ülempiirid toovad tarbijatele, eelkõige haavatavatele tarbijatele käegakatsutavat kasu. Kuid ettepanekut kehtestada tarbijakrediidi kuludele ülempiirid tuleb tarbijakrediidi direktiivis selge meetodika raames veelgi täpsustada ja ühtlustada, et tagada eri riikidest pärit laenuandjatele võrdsed tingimused.</p>	<p>Komitee märgib, et liigse võlakoormuse tekkepõhjuseid puudutava teabe põhjal võib öelda, et krediidikulude ülempiirid, mis kehtestatakse vältimaks äärmuslikke hinnakujundustavasid, toovad haavatavatele tarbijatele käegakatsutavat kasu, eeldusel et need ülempiirid on korrektselt kindlaks määratud, lähtudes turu ja potentsiaalse lisamõju hoolikast analüüsist. Seega märgib komitee, et tarbijakrediidi direktiivis tuleks sätestada selge ja ühtlustatud meetodika, mida liikmesriigid peaksid kaaluma selliste ülempiiride kehtestamiseks, et vältida ja tõkestada äärmuslikke tavasid, mis võivad põhjustada liigeset võlakoormust. Sellega tagatakse ka võrdsed tingimused eri riikidest pärit laenuandjatele.</p>

Hääletuse tulemus

Poolt: 88

Vastu: 77

Erapooletuid: 15
